

ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

Leadership of Community Development of the Official Monks in Na Fai
Subdistrict Mueang District Chaiyaphum Province

พระบุญจอง อนุตตโร (หมู่สะแก)

Phra Boonjong Anuttaro (Musakae)

พระมหานรินทร์ สุรปโย, (เอมพันธ์)

PhramahaNarin Surapinyo, (Emphan)

ไพฑูรย์ มาเมือง

Phaitoon Mamuangt

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: narinpempa123@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 1 กันยายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 3 กันยายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 15 กันยายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ และ 3. นำเสนอภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่า t-test ค่า F-test และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X}=4.05$) ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน ($\bar{X}=4.05$) ด้านการการสาธารณสุขสงเคราะห์ ($\bar{X}=4.04$) และด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{X}=4.04$) 2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ผลการนำเสนอพบว่า 1) ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน พระสังฆาธิการควรเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนได้เข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสังฆาธิการควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธรักษาวันอาทิตย์และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์

ขึ้นในวัด 3) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พระสังฆาธิการควรแนะนำประชาชนประกอบสัมมาอาชีพที่เหมาะสม 4) ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พระสังฆาธิการควรส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ควรจัดกิจกรรมสะท้อนอัตลักษณ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่น

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, การพัฒนาชุมชน, พระสังฆาธิการ

ADSTRACT

The research aims to: 1. Study the leadership level in community development of the Official monks in Na Fai Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province. 2. Compare people's opinions on the community development leadership of the Official monks in Na Fai Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province. and 3. Presenting the community development leadership of the Official monks in Na Fai Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province. The research methodology is a combined research methodology. Qualitative research and quantitative research. The tools used are questionnaires and interviews. Analyze data by determining frequency, percentage, mean, standard deviation, test hypotheses by t-test and F-test, and analyze data with descriptive interpretation.

The research results found that:

1. The overall level of community development leadership of the Official monks is at a high level ($\bar{X}=4.05$) When classified into each aspect as follows: Promotion of arts and culture ($\bar{X}=4.05$) People's mental development ($\bar{X}=4.05$) Public welfare aspect ($\bar{X}=4.04$) and welfare education ($\bar{X}=4.04$) 2. The comparison results found that The people with different sex and ages had no different opinions Therefore, the research hypothesis was rejected. As for people with different educations, occupations, and incomes There are different opinions. With statistical significance at the 0.05 level, the research hypothesis was therefore accepted. 3. Results of the presentation found that 1) People's mental development The Official monks should preach and teach the people to understand the principles and be able to apply them in their daily lives. 2) Educational assistance The Official monks should promote and support the establishment of Sunday Buddhist schools and pre-elementary child training centers in temples. 3) Public welfare The Official monks should advise people to pursue appropriate occupations. 4) Promotion of arts and culture The Official monks should promote morality and culture. Activities should be organized to reflect the identity of local wisdom.

Keywords: Leadership, Community Development, Official Monks

บทนำ

นับตั้งแต่สมัยพุทธกาล พระพุทธศาสนามีความสำคัญ ต่อสังคมไทยและมีบทบาทต่อชุมชน อีกทั้งพระพุทธศาสนาเปรียบเสมือนเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะมีความสำคัญทางด้านจิตใจ เป็น

ศูนย์กลางของชุมชน โดยการอบรมคุณธรรม จริยธรรม อุบาสัย ดึงมาให้กับคนในสังคมและชุมชน ให้ความอนุเคราะห์ด้านสาธารณสุขตามความต้องการ ของประชาชนกับปัญหาให้กับสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างดี ดีด้วยหลักคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้า ตลอดจนพิธีการทางศาสนา ทำให้คนในชุมชน มีความรักความสามัคคี โดยมีพระสงฆ์ถ่ายทอดความรู้รวมถึงให้การศึกษาแก่บุตรหลานของชาวบ้าน เช่น การสอนหนังสือให้กับนักเรียน สงเคราะห์ชาวบ้านที่มีความยากจน สงเคราะห์ชาวบ้านโดยการแนะนำในการประกอบอาชีพ เพราะชาวบ้านหรือสังคมไทยเห็นพระสงฆ์เป็นผู้มีความบริสุทธิ์อยู่ในกรอบแห่งศีลควรค่าแก่การเคารพ เป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ในอดีต การศึกษาของลูกหลานชาวบ้านศึกษาที่วัด พระสงฆ์มีบทบาทต่อการศึกษาแต่ยุคสมัย เปลี่ยนแปลงไปทำให้พระสงฆ์เสียบทบาทในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา กล่าวคือได้มีการย้ายศูนย์กลางการศึกษา ออกจากการดูแลของวัดเป็นผลทำให้บทบาท ของพระสงฆ์ในการศึกษา ถดถอยลง จนก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านอื่นตามมาอีกด้วยโดยเฉพาะในมิติด้านวัฒนธรรม และจริยธรรม แต่อย่างไรก็ตามวัดไม่ได้สูญเสียโอกาสไปทั้งหมด ยังคงเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่ พุทธศาสนิกชนอยู่จนถึงปัจจุบันโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ขับเคลื่อน พระสงฆ์ถือว่า เป็นหนึ่งในพระรัตนตรัยเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาเป็นองค์การที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา (ฉลอง พันธุ์จันทร์, ธีระพงษ์ มีไธสง และอภิญ์วัฒน์ โพธิ์สาน, 2553 : 37-38)

พระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำให้กับชุมชนอันเป็นที่ยอมรับพระสงฆ์ นอกจากจะทำหน้าที่ตนเองเพื่อขัดเกลากิเลสของตนเองแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เพื่อสังคมชุมชนอีกด้วย ด้วยความเป็นจริง ชีวิตของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับ ชุมชนทางด้านความเป็นอยู่ต้องพึ่งพาอาศัยชาวบ้าน ในขณะที่เดียวกับพระสงฆ์ก็ต้องตอบแทนชุมชนตามที่พระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าได้ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลายเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขของมหาชน เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก นอกจากนั้น พระพุทธองค์ยังทรงเน้น ย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และชุมชนว่า ภิกษุทั้งหลายพราหมณ์และคหบดีเป็นผู้มีอุปการคุณมากแก่เธอทั้งหลาย บำรุงเธอทั้งหลาย อยู่ด้วยจิ๋ว บิณฑบาต เสนาสนะและยารักษาโรค แม้เธอทั้งหลายก็ จะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ไม่สามารถจะประกอบอาชีพอย่างคฤหัสถ์ได้จำเป็นต้องอาศัยปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต ในขณะที่คฤหัสถ์ ไม่ค่อยมีเวลาในการศึกษาเล่าเรียนก็ได้อาศัยพระสงฆ์ให้คำแนะนำโดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม บทบาทของวัดและพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชนได้แก่ (1) วัดในฐานะสถานศึกษา (2) วัดในฐานะสงเคราะห์ (3) วัดในฐานะเป็นสถานพยาบาล (4) วัดในฐานะเป็นสถานที่พักของคนเดินทาง (5) วัดในฐานะเป็นสโมสร (6) วัดในฐานะเป็นสถานบันเทิง (7) วัดในฐานะเป็นสถานที่ใกล้เคียงข้อพิพาท (8) วัดในฐานะ เป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรม (9) วัดในฐานะเป็นคลังพืชผัก (10) วัดในฐานะเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง และ (11) วัดในฐานะเป็นที่ประกอบพิธีกรรม วัดในฐานะที่ประกอบพิธีกรรม หมายถึง บทบาทของพระสังฆาธิการในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ให้มีความทันสมัยมากขึ้นและจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างสมบูรณ์จนก่อให้เกิด ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาของชาวบ้านในชุมชน (พระราชพุทธิญาณวงศ์, 2540 : 230)

ความเป็นภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการจะต้องเกิดจากความตระหนักรู้ในพระธรรมวินัย เป็นผู้เข้าใจตนเองฝึกฝนตนเอง และต้องเข้าใจสภาพความเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่ว่าจะปัญหาแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 3) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม 4) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ 5) ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และพระสังฆาธิการต้องเข้าใจในวิถีความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ที่มีปัญหาความยากจนและ

การว่างงาน การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจในประเทศและต่างประเทศมีมากขึ้น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ในสังคมลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2550 : 2) เมื่อได้เข้ามาในวัดถือ ว่าเป็นการสร้างพลังให้กับประชาชนทั้งพลังกายและพลังใจ เป็นโอกาสในการสร้างคนในสังคมและ ชุมชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพมีศีลธรรมประจำใจ กิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันในชุมชน ถือเป็นการสร้างเสริมความสามัคคีให้กับชุมชนหมู่บ้าน ทำให้ชุมชนหมู่บ้านเกิดความเข้มแข็ง พระ สังฆาธิ์ต้องแสดงภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนในทุกๆ ด้าน อย่างเป็นรูปธรรมมีแบบแผน มีแนวทางที่ ชัดเจนและสามารถทำได้จริง เพราะการพัฒนาชุมชน สังคม มิได้กระทำเพียงด้านวัตถุอย่างเดียว ต้อง กระทำด้านจิตใจและด้านวัตถุควบคู่กันไปด้วย

อีกประการหนึ่ง ที่พระสังฆาธิ์ไม่อาจมองข้ามได้เลย คือความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อวัด “ความรู้สึกที่ว่าวัดเป็นของประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของวัด เจ้าอาวาสเป็นผู้นำผู้ปกครองและ พัฒนาจัดการวัด” ความรู้สึกเช่นนี้จะทำให้ชาวบ้านรักและหวงแหนวัด คอยดูแลเอาใจใส่ไม่ทอดทิ้งวัด ขาดเหลืออะไรก็สนับสนุนช่วยเหลือ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้จัดการอำนวยความสะดวกให้ หรือพระสงฆ์ ต้องการให้วัดและชุมชนเป็นอย่างไรก็อบรมแนะนำชาวบ้านให้ชาวบ้านรับรู้ เมื่อเขาคล้อยตามก็จะ สำเร็จประโยชน์ แต่ข้อสำคัญคือจะทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกเช่นนั้นได้อย่างไร ข้อนี้ก็อยู่ที่เจ้า อาวาสหรือพระสังฆาธิ์การ ซึ่งเป็นผู้นำภายในวัดจะสามารถนำและพัฒนาวัดให้เป็นที่ถูกใจของ ประชาชนได้มากน้อยเพียงไรเป็นสำคัญ มีคำกล่าวไว้ว่าคิดว่า “เมื่อวัดไม่ทิ้งบ้าน บ้านก็ไม่ทิ้งวัด” คำ กล่าวนี้เป็นปริศนา เมื่อผู้นำวัดแก้ปริศนาคำนี้ ชาวบ้านก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อวัดและพากันเข้าวัด เหมือนวัดที่มีผู้คนหลังไหลเข้ามาอุปการะจนเจือ จนกระทั่งต้องขยายศาลาขยายพื้นที่วัดออกไป เรื่อยๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ชาวบ้าน ในส่วนของตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ สภาพพื้นที่โดยรวมค่อนข้างใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ตำบลนาฝายนั้น เป็นสังคมชนบทยังยึดติดแอบอิง อยู่กับประเพณี และวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอยู่เป็นส่วนใหญ่ มีความหลากหลายทางประเพณีวัฒนธรรม ที่แม้จะอาศัย เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนที่มีความแตกต่างกันทางประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ฉะนั้น พระสังฆาธิ์การต้องเป็นผู้ที่ฉลาดในการพัฒนาชุมชนให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ เป็นผู้นำด้านจิตใจ หรือแม้กระทั่งเป็นผู้นำในการประกอบกิจกรรมต่างๆ โดยอนุโลมไปตาม สถานการณ์หรือสภาพของชุมชนนั้นด้วย “พระภิกษุเป็นผู้นำที่สำคัญของชุมชนดังนั้นพระสงฆ์จึงมี ความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างแนบแน่น กิจกรรมใดที่เป็นไปเพื่อสร้างความ เจริญก้าวหน้าสร้างความสามัคคีให้แก่หมู่บ้าน พระสงฆ์ก็ควรให้ความสำคัญและควรเข้าไปมี ส่วนร่วมด้วย” (พระมหาสุระพงษ์ สุรวีโส, 2555 : 2)

ผู้วิจัยให้ความสำคัญที่ตัว “พระสังฆาธิ์การ” หรือการพัฒนาชุมชนเป็นสำคัญจากเหตุผลและ ความสำคัญดังที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในหัวข้อเรื่อง “ภาวะผู้นำการพัฒนา ชุมชนของพระสังฆาธิ์การ” เพื่อศึกษาระดับ เพื่อเปรียบเทียบ และนำเสนอเกี่ยวกับ “ภาวะผู้นำการ พัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิ์การ” เพื่อต้องการที่จะศึกษาว่าในปัจจุบันนี้ พระสังฆาธิ์การในตำบลนา ฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะ 5 ด้าน (1) ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน (2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (3) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม (4) ด้านการการสาธารณสงเคราะห์ (5) ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ของความเป็นภาวะผู้นำตามความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด มีแนวทางในการนำและพัฒนาชุมชนเป็นไปในทิศทางใด มีวิธีการกลยุทธ์ในการพัฒนาวัดและชุมชน ให้เจริญรุ่งเรือง มีความสันติสุขและเกิดการพัฒนามั่นคงต่อเนื่อง จนกระทั่งประชาชนในชุมชน และสังคมยอมรับยกย่องให้ “พระสังฆาธิ์การ” และวัดกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนนั้นได้อย่างไร

และมีปัจจัยอะไรบ้างที่จะช่วยส่งเสริมให้พระสังฆาธิการและวัด กลายเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาของชุมชนต่อไป ทำให้ผู้วิจัยสนใจและอยากทราบว่า “ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ” ในปัจจุบันตามความคิดเห็นหรือความคาดหวังของชุมชนเป็นเช่นไร มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสำคัญหรือไม่มากนักน้อยเพียงใดต่อปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้ คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของงานวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ซึ่งประกอบไปด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน หลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดในการวิจัย ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 3) ด้านการการสาธารณสงเคราะห์ 4) ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (วีระยุทธ ะสาย และคณะ, 2561 : 67) และหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1) อตถัญญตา รู้จักเหตุ 2) ธัมมัญญตา รู้จักผล 3) อตตัญญตา รู้จักตน 4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา รู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน 7) ปุคคัลัญญตา รู้จักบุคคล (อง.สตุตท. (ไทย) 23/68/143)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษาวิจัยเฉพาะในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองเป็น 19 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย 1) หมู่ 1 บ้านตาดโตน 2) หมู่ 2 บ้านห้วยชัน 3) หมู่ 3 บ้านนาฝาย 4) หมู่ 4 บ้านหนองแวง 5) หมู่ 5 บ้านหนองหญ้าปล้อง 6) หมู่ 6 บ้านหนองนกเขาน้อย 7) หมู่ 7 บ้านกุดขมิ้น 8) หมู่ 8 บ้านโนนคูณ 9) หมู่ 9 บ้านช่อระกา 10) หมู่ 10 บ้านพลึง 11) หมู่ 11 บ้านคร้อ 12) หมู่ 12 บ้านโนนพระคำ 13) หมู่ 13 บ้านโนนมะเกลือ 14) หมู่ 14 บ้านโนนเหลียม 15) หมู่ 15 บ้านโนนคู่พัฒนา 16) หมู่ 16 บ้านนาฝาย 17) หมู่ 17 บ้านช่อระกา 18) หมู่ 18 บ้านช่อระกา 19) หมู่ 19 บ้านโนนสะอาด ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของ

พระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” โดยจะได้ทราบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิว่าอยู่ในระดับใด แตกต่างกันหรือไม่ ควรเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนช่วยเหลือ ปรับปรุง พัฒนา สนับสนุน และดำเนินงานในการส่งเสริมภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

3. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีทะเบียนราษฎรอยู่ในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองเป็นเป็นจำนวน 19 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย 1) หมู่ 1 บ้านตาโตน จำนวน 1,176 คน 2) หมู่ 2 บ้านห้วยชัน จำนวน 761 คน 3) หมู่ 3 บ้านนาฝาย จำนวน 873 คน 4) หมู่ 4 บ้านหนองแวง จำนวน 691 คน 5) หมู่ 5 บ้านหนองหญ้าปล้อง จำนวน 558 คน 6) หมู่ 6 บ้านหนองนกเขาน้อย จำนวน 756 คน 7) หมู่ 7 บ้านกุดขมิ้น จำนวน 411 คน 8) หมู่ 8 บ้านโนนคูณ จำนวน 477 คน 9) หมู่ 9 บ้านช่อระกา จำนวน 891 คน 10) หมู่ 10 บ้านพลึง จำนวน 725 คน 11) หมู่ 11 บ้านคร้อ จำนวน 502 คน 12) หมู่ 12 บ้านโนนพระคำ จำนวน 396 คน 13) หมู่ 13 บ้านโนนมะเกลือ จำนวน 584 คน 14) หมู่ 14 บ้านโนนเหล็ย้ม จำนวน 538 คน 15) หมู่ 15 บ้านโนนดู่พัฒนา จำนวน 547 คน 16) หมู่ 16 บ้านนาฝาย จำนวน 571 คน 17) หมู่ 17 บ้านช่อระกา จำนวน 415 คน 18) หมู่ 18 บ้านช่อระกา จำนวน 533 คน 19) หมู่ 19 บ้านโนนสะอาด จำนวน 427 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 11,832 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ, 2566 : ออนไลน์) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 387 คน ตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรดังกล่าวข้างต้นของแต่ละหมู่บ้านในการคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยครั้งนี้เน้นการเก็บข้อมูลจากตัวแทนของประชาชนเหล่านี้ คือ 1) พระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 รูป 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 2 รูป 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2567 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งประกอบไปด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัย ได้แก่ 1) พระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 รูป 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 2 รูป 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key

Informant) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธี คือ 1) การสังเกต 2) ตำราและเอกสาร 3) การสัมภาษณ์ 4) การบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนอุปกรณ์

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีทะเบียนราษฎรอยู่ในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองเป็นเป็นจำนวน 19 หมู่บ้าน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 11,832 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ 387 คน ในการคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่างทาโร่ ยามาเน่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. ระดับภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X}=4.05$) ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน ($\bar{X}=4.05$) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ($\bar{X}=4.04$) และด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{X}=4.04$) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการนำเสนอภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า 1) ด้านพัฒนาจิตใจประชาชนโดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม พระสังฆาธิการควรเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนได้เข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ควรจัดกิจกรรมให้ประชาชนรักษาศีลอุโบสถทุกวันพระ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ควรจัดกิจกรรมสนับสนุนให้แก่เด็กและเยาวชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นคนดีของสังคม ควรจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนพร้อมอบรมความรู้ด้านศีล สมาธิ และปัญญาให้แก่เด็กและเยาวชน 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม พระสังฆาธิการควรจัดการศึกษาสงเคราะห์เน้นการปลูกฝังศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศูนย์อบรมเด็ก ก่อนเกณฑ์ขึ้นในวัด ควรสร้างอาคารเรียน/ห้องสมุด จัดหาอุปกรณ์การศึกษา/อุปกรณ์กีฬา ให้แก่โรงเรียนเพื่อมอบให้แก่เด็กและเยาวชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ควรจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์และแจกทุนการศึกษาเพื่อให้แก่เด็กและเยาวชน 3) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม พระสังฆาธิการควรแนะนำประชาชนเกี่ยวกับการประกอบสัมมาอาชีพที่เหมาะสมแก่ประชาชนโดยยึดตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ควรอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการประกอบงานการกุศลและอกุศล เช่น ประชาชนยืมสิ่งของวัด เป็นต้น ควรรณรงค์อบรมแนะนำให้ความรู้แก่ประชาชนเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนร่วม เช่น การสร้างสิ่งของสาธารณประโยชน์ เป็นต้น ควรมีความคิด

สร้างสรรค์ในการช่วยกันพัฒนาวัด บ้าน และโรงเรียน 4) ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมโดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม พระสังฆาธิการควรส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม ควรจัดกิจกรรมสะท้อนอัตลักษณ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ควรสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่าของชุมชน ควรให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นศูนย์กลางการอนุรักษ์และจัดนิทรรศการที่เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เรื่อง “ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปอภิปรายผลการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ระดับภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.66) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.70) ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.71) ด้านการการสาธารณสุขสงเคราะห์ ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.69) และด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.71) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ อภิปรายได้ว่า 1) ด้านพัฒนาจิตใจประชาชนโดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม พระสังฆาธิการมีการเทศนาสั่งสอนประชาชน และมีการจัดกิจกรรมบรรพชาอุปสมบทสามเณรภาคฤดูร้อน ให้เข้าใจถึงหลักธรรมตามความเป็นจริงของธรรมชาติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม พระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่นและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และมีบทบาทที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นผู้ใกล้ชิดและเข้าใจความทุกข์ยากของประชาชน 3) ด้านการการสาธารณสุขสงเคราะห์โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม พระสังฆาธิการควรที่จะช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน บ้านต้องพึ่งวัด และวัดก็ต้องพึ่งบ้านนั้นมิมีมาแต่ไหนแต่ไรแล้วในคราวที่ชาวบ้านประสบทุกข์ พระสงฆ์ก็ต้องเข้าไปช่วยเหลือเยียวยาให้คลายจากความทุกข์ 4) ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมโดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม พระสังฆาธิการควรส่งเสริมกิจกรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมให้กับชุมชนในวันสำคัญ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ ซึ่งระดับภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมชาย ปญญาวุฑฒ (ยอดศิริรินทร์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}=4.13$) ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=4.10$) ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=4.07$) และด้านตามสถานการณ์ ($\bar{X}=4.01$) ตามลำดับ (พระสมชาย ปญญาวุฑฒ (ยอดศิริรินทร์), 2567 : บทคัดย่อ) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมู โคตรโนนกกอก) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการปกครองของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำทางการ

ปกครองของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=3.81$) ด้านตามสถานการณ์ ($\bar{X}=3.79$) ด้านการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=3.79$) และด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=3.76$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ (พระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมู โคตรโนนกกอก), 2567 : บทคัดย่อ) โดยกล่าวถึงภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียกระดับของภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ซึ่งสอดคล้องวิจัยของ พรเศรษฐิติ วุฒิปญญาอิสกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา นำสู่การปฏิบัติดังนี้ 1) ด้านอำนาจและอิทธิพล ผู้นำทางการเมืองรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างต่างน้อมนำทศพิธราชธรรมมาใช้มีการจัดทำนโยบาย 2) ด้านพฤติกรรม ผู้นำทางการเมืองมุ่งสร้างผลงานทางการเมืองใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมืองสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา 3) ด้านคุณลักษณะ ภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความกล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง ไม่นั่นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง 4) ด้านสถานการณ์ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักตน รู้จักคน รู้จักงาน รู้จักการประนีประนอม มีความรับผิดชอบ และมีวิสัยทัศน์ (พรเศรษฐิติ วุฒิปญญาอิสกุล, 2564 : บทคัดย่อ) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่สังฆาธิการจะต้องมีหลักธรรมประจำใจและนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต่อไป

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย อภิปรายได้ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจ้าอธิการวิชัย วิชโย (พลโยธา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และประชาชนที่มีและอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย (เจ้าอธิการวิชัย วิชโย (พลโยธา), 2565 : บทคัดย่อ) ซึ่งสอดคล้องวิจัยของ พระมหาณัฐพรพนัน ขนดิโร (รองน้อย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย (พระมหาณัฐพรพจน์ ขนดิโร (รองน้อย), 2564 : บทคัดย่อ) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทชันทน์ภรณ์ ฝ่ายเทศ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชากรที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนามีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคม (นนทชันทน์ภรณ์ ฝ่ายเทศ, 2563 : บทคัดย่อ) ฉะนั้นพระสังฆาธิการต้องมีหลักธรรมประจำใจและต้องมีความเมตตาต่อประชาชนในพื้นที่ที่จะต้องอบรมสั่งสอนให้ประชาชนในพื้นที่ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดี ทำจิตใจให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง

3. เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม

พบว่า ระดับภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านมัตตัญญูตา รู้จักประมาณ ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.85) รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญูตา รู้จักกาล ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.76), ด้านอัตตัญญูตา รู้จักตน ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.73), ด้านธัมมัญญูตา รู้จักเหตุ ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.74), ด้านปุคคลัญญูตา รู้จักบุคคล ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.75), ด้านปริสัณญูตา รู้จักชุมชน ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านอตัถัญญูตา รู้จักผล ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.76) ตามลำดับ อภิปรายผลได้ว่า 1) ด้านธัมมัญญูตา รู้จักเหตุ 2) ด้านอัตตัญญูตา รู้จักตน 3) ด้านอตัถัญญูตา รู้จักผล 4) ด้านมัตตัญญูตา รู้จักประมาณ 5) ด้านกาลัญญูตา รู้จักกาล 6) ด้านปุคคลัญญูตา รู้จักบุคคล และ 7) ด้านปริสัณญูตา รู้จักชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธีรติ ธมมโสภโณ (โคภิตธรรม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การอบรมกล่อมเกลากองการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี โดยสามารถให้การอบรมกล่อมเกลากองการเมืองแก่เยาวชนด้วยแนวทางดังนี้ (1) สถาบันครอบครัว ควรปลูกฝังให้เด็กมีจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ตนเอง (2) สถาบันการศึกษา ควรมีการบริหารการศึกษาหรือจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอนให้นักเรียนรู้จักเหตุและผลในการอยู่ร่วมกันในสังคม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม (3) สถาบันสื่อสารมวลชน ควรเผยแพร่องค์ความรู้การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสภาพสังคมแวดล้อม (4) สถาบันศาสนา ควรสอนให้เด็กรู้จักเหตุ การที่จะได้รับผลอะไรย่อมมาจากเหตุ นั้น ให้รู้จักยอมรับความเป็นจริงในผลที่ตนเองได้กระทำ ให้มีเป้าหมายในการดำรงชีวิต (5) กลุ่มเพื่อนมีบทบาทคือ เมื่อเกิดความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนควรร่วมกันแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันด้วยหลักเหตุผลและสันติวิธี ชักชวนกันใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในชีวิต ชักชวนเพื่อนร่วมกันทำกิจกรรม

สาธารณะประโยชน์ (พระมหาธีรดี ธมฺมโสภาโณ (โศภิตธรรม), 2565 : บทคัดย่อ) และซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญาฤทธิ สิริวิฑูมโก (ฟ้าศุกกล) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนต้องการ และให้ความสำคัญในแต่ละด้าน คือ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ ผู้แทนราษฎร ต้องเป็นบุคคลที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้ มีความรู้ความสามารถ ช่วยเหลือประชาชนในกรณีเกิดอุทกภัย มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับประชาชน และ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ ด้านพรรคการเมือง คือ นโยบายชัดเจนและเป็นประโยชน์กับประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้านอิทธิพลของการสื่อสารมวลชน คือ สื่อมวลชนมีขอบเขตความรับผิดชอบที่กว้างขวาง มีอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมต่อสังคม รวมทั้งส่งผลกระทบต่อสมาชิกของสังคมทั้งในด้านความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) คือ การรณรงค์หาเสียงไม่ได้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการเลือกตั้ง แต่เป็นเพียงแค่เครื่องมือช่วยในการนำข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองส่งไปยังเป้าหมาย นั่นคือ ประชาชน (พระปัญญาฤทธิ สิริวิฑูมโก (ฟ้าศุกกล), 2565 : บทคัดย่อ) จะเห็นได้ว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีพนา ศรีเชื้อ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของนายทหารหญิงชั้นสัญญาบัตรกองทัพอากาศตามแนวพุทธธรรม” ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของนายทหารหญิงชั้นสัญญาบัตร กองทัพอากาศตามแนวพุทธธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านจักขุมา ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีความสามารถในการวางแผน คิดต่าง พัฒนา มีสติปัญญาไหวพริบปฏิภาณดี ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ นโยบายใหม่ 2) องค์ประกอบด้านวิรูโร ประกอบด้วย ต้องเป็นผู้มีสมรรถภาพในการทำงาน มีความเชี่ยวชาญในการบริหารคำนึงถึงความสามารถและปัจเจกบุคคล มุ่งเกณฑ์ มุ่งงาน มีความยึดหยุ่นสูง จัดให้มีการประชุมเสมอ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานพัฒนาตนเอง นำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนางาน ทักษะในการสื่อสารดี และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม 3) องค์ประกอบด้านนิสยสัมปโน ประกอบด้วยมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีบุคลิกภาพดี มีทักษะในการติดต่อประสานงานดี การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีความสามารถรองใจคน ให้คำแนะนำช่วยเหลือประสานให้ห้องเกิดการเกิดความสามัคคี มีความเชื่อมั่นในตัวเอง เมตตา กรุณา ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต (ศรีพนา ศรีเชื้อ, 2560 : บทคัดย่อ) จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสังฆาธิการควรจะเป็นแบบอย่างแก่พุทธศาสนิกชน และมีความจำเป็นจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมคือเป็นคนดีนั่นเอง โดยการนำหลักคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาช่วยในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในตำบลนาฝาย อำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ” มีข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

1. ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน คือ พระสังฆาธิการควรจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเข้าวัดศึกษาและปฏิบัติธรรมตามวิถีพุทธเพื่อเป็นคนดีของสังคม ควรจัดกิจกรรมให้ประชาชนรักษาศีลอุโบสถทุกวันพระทั้งในช่วงเช้าพรรษาและนอกพรรษาลดถึงวันสำคัญในทาง

พระพุทธศาสนาเป็นประจำ ควรจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรมเนื่องในวันสำคัญของชาติ เช่น วันพ่อแห่งชาติและวันแม่แห่งชาติโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม

2. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ พระสังฆาธิการควรจัดการศึกษาสงเคราะห์เน้นการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมแก่เด็ก เยาวชนและประชาชน ควรจัดสร้างอาคารเรียน/ห้องสมุด จัดหาอุปกรณ์การศึกษา/อุปกรณ์กีฬา ให้แก่โรงเรียนเพื่อให้สาธารณชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ควรจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์และแจกทุนการศึกษาเพื่อให้การศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กนักเรียนและเยาวชน

3. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ คือ พระสังฆาธิการควรรณรงค์ให้ความรู้แนะนำทางราชการและประชาชนและจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติดแก่เด็กเยาวชนและชาวบ้านในชุมชน ควรแนะนำประชาชนเกี่ยวกับการประกอบสัมมาอาชีพที่เหมาะสมแก่ประชาชน โดยยึดตามหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา ควรอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการประกอบงานการกุศล

4. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม คือ พระสังฆาธิการควรให้การอบรมความรู้และส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม ควรส่งเสริมกิจกรรมสะท้อนทางอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เจ้าอธิการวิชัย วิชโย (พลโยธา). (2565). “ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ฉลอง พันธุ์จันทร์ ชีระพงษ์ มีไธสง และอภิญญาวัฒน์ โพธิ์सान. (2553). “การส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนบ้านท่าขอนยางอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. ปีที่ 29 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน.

นนท์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ. (2563). “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมู โคตรโนนกกอก). (2567). “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการปกครองของผู้ปกครองท้องถิ่นในอำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปัญญาฤทธิ์ สิริวิฑฒโก (ฟ้าศุกุล). (2565). “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดยโสธร”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : ตถาตาพับลิเคชั่น จำกัด.
- พระมหาณัฐพงษ์ ขนดีธโร (รองน้อย). (2564). “ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีรดี ธมมโสภโณ (โสภิตธรรม). (2565). “การอบรมกลุ่มอาสาทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุระพงษ์ สุรวโโส. (2555). “ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการบริหารการพัฒนาชุมชน”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาลังคม**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระราชพุทธิญาณวงศ์. (2540). **คู่มือวิทยากรอบรมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส**. กรุงเทพมหานคร : อารการพิมพ์.
- พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2564). “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมชาย ปญญาวุฒโฒ (ยอดศิริรินทร์). (2567). “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีระยุทธ ยะสาย และคณะ. (2561). “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม.
- ศรีพนา ศรีเชื้อ. (2560). “การเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของนายทหารหญิงชั้นสัญญาบัตรกองทัพอากาศตามแนวพุทธธรรม”. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. (2566). **เขตการปกครอง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.nafai-chaiyaphum.go.th/condition> 26 กุมภาพันธ์.